

Тема: Дидактичні ігри.

План.

1. Своєрідність і педагогічна цінність дидактичних ігор.
2. Народна педагогіка про дидактичну гру.
3. Структура дидактичної гри.
4. Види дидактичних ігор та їх зміст.
5. Місце дидактичних ігор у навчанні. Значення дидактичних ігор у сенсорному розвитку дітей.
6. Підбір дидактичних ігор і керівництво ними у різних вікових групах.
7. Виховна цінність ігор-забав, зміст і методика їх проведення.

Дидактика – це теорія навчання, яка досліджує її закономірності, тобто загальні закони навчання усім предметам.

Дидактична гра – це навчальна гра, мета якої дати дітям певні знання, формування навички через ігрові дії.

Дидактична гра – єдина система впливів, спрямована на формування у дитини потреби в знаннях, активного інтересу до того, що може стати їх новим джерелом, а також на формування більш досконалих пізнавальних навичок і вмінь – сенсорних, інтелектуальних, мнемонічних тощо.

Особливістю дидактичних ігор є те, що вони створюються дорослими для навчання з різною педагогічною метою: сенсорного виховання, мовленнєвого розвитку, ознайомлення з навколишнім, з математичними уявленнями, природою тощо.

Друга особливість – наповненість навчання емоційно – пізнавальним змістом. Дидактичні ігри використовуються у навчанні і вихованні дітей усіх вікових груп.

Своєрідність:

- ✦ Поєднання пізнавального змісту та ігрової форми.
- ✦ Постановка дидактичної задачі в грі забезпечує навчальний характер гри.
- ✦ Правила гри мають навчальний, організуючий та дисциплінуючий характер, вони визначають засіб ігрових дій.

У дошкільній педагогіці питання теорії і практики д/ігор розроблені в багатьох дослідженнях. Значна роль у цьому належить Є. Тухєєвій, яка розробила ігри з дидактичною лялькою, з предметами побуту і природним матеріалом. Особливу цінність становлять розроблені нею ігри для мовленнєвого розвитку (ігри настільно-друковані, з картинками).

Розробка системи дидактичних ігор для математичного розвитку дитини належить Ф. Блехер. Дидактичні ігри та вправи для сенсорного розвитку розроблені Л. Венгером і його учнями. В дослідженнях А. Бондаренко розкрито значення словесних дидактичних ігор для розвитку самостійності й активності мислення дитини.

В сучасних журналах для дошкільних працівників «Палітра педагога», «Джміль», «Дошкільне виховання», «Бібліотечка вихователя» тощо, друкується безліч цікавих д/ігор сучасних авторів і практичних працівників ДНЗ. Це свідчить про важливість цих ігор для розвитку дітей дошкільного віку. Яка ж їх цінність?

У дидактичних іграх діти вирішують різні дидактичні завдання, а щоб їх розв'язати потрібна *зосередженість, довільна увага, розумове зусилля, вміння осмислити правила, послідовність дій, перебороти труднощі*. Вони сприяють розвитку *відчуттів і сприймання, формуванню уявлень, засвоєнню знань*.

Добросовісне виконання правил вимагає *витримки, дисциплінованості, привчає до чесності, справедливості, впливає на формування довільності поведінки, організованості*.

Цікава дидактична гра викликає позитивні *емоції* покращує самопочуття. В ній розвиваються і зміцнюються м'язи рук, що сприятливо впливає на розумовий розвиток дітей, *підготовку руки дитини до письма тощо*.

Педагогічна цінність дидактичних ігор:

- ✦ Впливають на розвиток розумових зусиль, зосередженості, кмітливості.
- ✦ Сприяють розвитку у дошкільників відчуттів та сприймань, здібностей дитини.
- ✦ Допомагають рішенню задач морального виховання, комунікабельності, вміння гратися разом, регулювати свою поведінку, бути справедливим та чесним, поступливим та вимогливим.

Народна педагогіка про дидактичну гру.

Джерела д/гри в народній педагогіці, якою створено багато навчальних ігор на основі поєднання гри з піснею, рухами. В іграх «Ладусі», «Сорока-білобока», в іграх з пальчиками привертається увага дитини до навколишніх предметів до їх назв. Доступні до сприймання такі ігри створюють у дітей радісно – емоційний настрій.

К.Д. Ушинський високо цінував ігри, які народ створював для дітей, бо вони образні, ігрові дії в них динамічні. Ці ігри є доказом педагогічного таланту народу, гуманного відношення до дітей, розуміння можливостей їх розвитку.

Народна педагогіка талановито вирішувала питання зв'язку навчання з грою і внесла певний вклад в розуміння особливостей навчальної гри. Традиції народної педагогіки увійшли в наукову розробку питання про д/ігри, в практику роботи з дітьми.

Форма використання дидактичної гри:

- Ігровий метод навчання:
- ✓ Дидактична гра у власному розумінні слова.
- ✓ Гра-заняття (гра-вправа).
 - Форма навчання.
 - Форма організації дитячої діяльності.

Дидактичні ігри співвідносяться із змістом навчання і виховання: ігри для сенсорного виховання, на ознайомлення з навколишнім, на формування математичних уявлень, на мовленнєвий розвиток.

Структура дидактичної гри.

Дидактична гра має такі структурні елементи:

- ✦ дидактичні та ігрові завдання (зміст)
- ✦ правила
- ✦ ігрові дії
- ✦ результат

Дидактичні завдання – підкреслює навчальний характер гри, спрямованість її змісту на розвиток пізнавальної діяльності.

Ігрове завдання – частіше закладене в самій назві гри «Хто в якому будиночку живе?»

Правила – визначаються завданням та змістом гри. Вони визначають характер і спосіб ігрових дій, організовують і спрямовують поведінку дітей. Правила гри мають навчальний, організаційний і дисциплінуючий характер.

Ігрові дії – їм треба навчати дітей, тільки при цій умові гра набуває навчального характеру і стає змістовною. В різних д/іграх і в різних вікових групах характер ігрових дій змінюється, ускладнюється.

Результат д/гри – показник рівня досягнень дітей у засвоєнні знань у розвитку розумової діяльності, взаємовідносин.

Ігровий задум, ігрові дії та правила тісно пов'язані між собою: задум визначає характер ігрових дій, а наявність правил допомагає їх здійснити і розв'язати ігрове завдання.

Відсутність хоча б одного з цих компонентів робить гру неможливою.

Види дидактичних ігор:

За навчаючим змістом	За характером матеріалу, що використовується	За характером ігрових дій
<ul style="list-style-type: none"> • Ігри для сенсорного виховання; • Ігри, спрямовані на ознайомлення дітей з навколишнім; • Ігри, спрямовані на формування елементарних математичних уявлень; • Ігри, спрямовані на мовленнєвий розвиток 	<ul style="list-style-type: none"> • Ігри з предметами (іграшками, природним матеріалом); • Настільно-друковані (лото, доміно, розрізні картинки, кубики та інші). • Словесні. 	<ul style="list-style-type: none"> • Ігри-доручення - ґрунтуються на інтересі дітей до дії з іграшками і предметами: підбирати, складати, роз'єднувати, з'єднувати, нанизувати тощо; • Ігри з відшукуванням предметів - ґрунтуються на інтересі дітей до несподіваної появи і зникнення предметів; • Ігри з відгадуванням загадок приваблюють невідомістю: «Впізнай», «Відгадай», «Що змінилось?»; • Сюжетно-рольові дидактичні ігри, в яких ігрові дії полягають у зображенні різних життєвих ситуацій, у виконанні ролей (покупця, продавця, вовка, гусей та ін.); • Ігри в фанти або в заборонений «штрафний» предмет (картинку), пов'язані з цікавими ігровими моментами - скинути картку, утриматися, не сказати забороненого слова тощо.

Дидактичні ігри співвідносяться із змістом навчання і виховання: ігри для сенсорного виховання, на ознайомлення з навколишнім, на формування математичних уявлень, на мовленнєвий розвиток.

В сучасній практиці більше використовуються ігри за характером матеріалу:

- *ігри з предметами* – використовуються дидактичні іграшки, реальні предмети, різноманітний природний матеріал. В іграх з предметами використовуються завдання на ознайомлення з їх властивостями, ознаками, порівняння, класифікація. в міру розвитку дитини завдання ускладнюються і це сприяє розвитку логічного мислення. в іграх удосконалюються знання про матеріал, про різні предмети і їх призначення. Ігри з природним матеріалом закріплюють знання про природу, формуються мислительні процеси.
- *настільно-друковані ігри* – діти діють не з предметами, а з їх зображеннями. Ігрові завдання різноманітні: добір картинок за схожістю, складання цілого з окремих частин. В цих іграх уточнюються уявлення дітей про навколишнє, систематизуються знання, розвиваються розумові процеси та операції, просторові орієнтування, кмітливість, увага, формуються організаторські вміння.
- *Словесні ігри* – є складнішими через те, що діти повинні оперувати уявленнями, мислити про речі, які вони безпосередньо не сприймають. Словесні ігри вимагають використання набутих раніше знань у нових ситуаціях та зв'язках. В молодшому дошкільному віці ці ігри спрямовані на розвиток мовлення, словникового запасу, звуковимови, вміння рахувати, орієнтуватися в просторі. В старшому дошкільному віці – для розвитку самостійності мислення, для формування розумової діяльності.

А.І. Сорокіна (Дидактичні ігри в дитячому садку с.16-21) – пропонує поділяти д/ігри на такі види:

Класифікація дидактичних ігор (за О. Сорокіною):

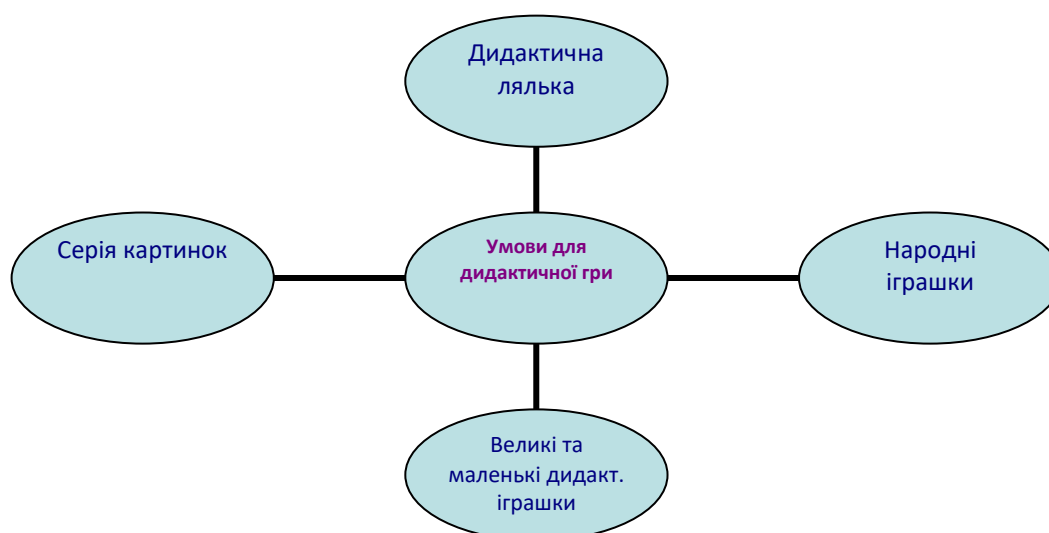
- ✦ *ігри-подорожі* (відображають реальні факти і події через незвичайне: просте - через загадкове, складне - через переборне, необхідне - через цікаве). Мета їх - підсилити враження, надати пізнавальному змісту трошки казкової незвичайності, звернути увагу дітей на те, що знаходиться поруч, але не помічається ними.
- ✦ *ігри-доручення* (мають ті ж структурні елементи, що й ігри-подорожі, але простіші за змістом і коротші за тривалістю). Ігрове завдання та ігрові дії в них ґрунтуються на пропозиції щось зробити: «Збери у кошик всі іграшки червоного кольору», «Дістань із мішечка предмети круглої форми» та ін.;
- ✦ *ігри-припущення* (ігрове завдання виражене у самій назві: «Що було б...?», «Що б я зробив, якби...» та ін.). Перед дітьми ставиться завдання і створюється ситуація, яка вимагає осмислення наступної дії, вміння зіставити знання з обставинами або запропонованими умовами, встановлення причинних зв'язків, активної роботи уяви;
- ✦ *ігри-загадки* (розвивають здатність до аналізу, узагальнення, формують уміння розмірковувати, робити висновки);

✦ *ігри-бесіди* (в основі лежить спілкування вихователя з дітьми, дітей із вихователем і один з одним, яке має особливий характер ігрового навчання та ігрової діяльності).

Сорокіна класифікує дані ігри за матеріалом що використовується, а Аванесова запропонувала використовувати ці ігри за характером ігрових дій.

Основні етапи оволодіння дошкільниками настільно-друкованою грою (за В. Аванесовою):

- 1) зовнішнє знайомство (радість від зустрічі з новою грою, бажання роздивитись її, намагання самостійно розібратися в ній);
- 2) знайомство із змістом і правилами гри (пояснення вихователя або дітей, які вже знайомі з даною грою);
- 3) проба сил (участь у грі під контролем дорослого). Цей етап складається із знань її правил. Якщо дитина грає нерішуче, чекає, що їй підкажуть, вихователю необхідно провести з нею додаткову роботу;
- 4) освоєння гри (самостійна участь дитини під деяким наглядом вихователя);
- 5) передача свого досвіду і знань іншому, самостійне виконання правил, контроль за грою товаришів, поради гравцям.

Керівництво дидактичними іграми

Керівництво вихователя	Прийоми керівництва
<ol style="list-style-type: none"> 1. Продумати мету, зміст, правила, дії гри. 2. Ігровий задум – інтерес до гри. 3. Чітко пояснити правила гри 4. Середній темп гри, зацікавленість вихователя. 5. Результат гри. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Показ способу дій. 2. Пояснення ігрового завдання (мол.дошк.вік). 3. Наочний зразок, ігрові дії. 4. Вказівки, нагадування (сер. та ст. дошк. вік). 5. Участь вихователя в грі. 6. Показ предметів та картинок.

Ігри - забави.

Ігри-забави відносять до ігор з правилами. В більшості вони проводяться з іграшками-забавками, або великими іграшками. До іграшок-забавлянок відносяться кумедні фігурки звірів, тварин, людей. Вони беруть початок від народних іграшок.

Іграшки-забавлянки зацікавлюють дітей кумедними рухами, звуками, несподіваним розкриттям сюжету. В залежності від віку діти по різному сприймають ігри з цими іграшками. Малюків приваблюють – зовнішня сторона дії іграшки, старших дітей цікавить зміст, «секрет» дії механізму.

Головне призначення таких ігор – забавити дітей, повеселити, потішити, порадувати, викликати веселий сміх, співпереживання радостей, виховання почуття гумору.

В цих іграх яскраво виражений елемент надзвичайного, несподіваного, вони містять жарт, доброзичливий гумор.

П л а н у в а н н я і г о р – з а б а в л я н о к .

1. ігри-забави відносяться до ігор з правилами.
2. в цих іграх яскраво виражений елемент незвичайного, несподіваного, смішного, вони містять жарт, доброзичливий гумор.
3. головне призначення – забавити дітей.
4. використання їх в самостійній діяльності дітей, для підняття настрою, для розвитку гумору, для відчуття смішного.
5. в іграх-забавах частіше використовуються використовуються різноманітні іграшки-забави.

Д о і г о р – з а б а в н а л е ж а т ь т а к і і г р и :

- з використанням іграшок із звуковим ефектом (неволяйки, дзиги, органчики),
- з використанням механічних іграшок (заєць з барабаном),
- з використанням забавних іграшок (курчата клюють зерно, ведмідь-кузнець),
- ігри-забави з водою,
- пускання повітряних та мильних кульок,
- ігри-забави з люстерками,
- ігри-забави типу рухливих: літає не літає, веселі мандрівки, піжмурки з дзвоником, панас,
- пускання повітряного змія (чий змій полетить вище),
- султанчики, парашути,
- ігри з ниткою (придумай свою фігуру).

В молодшому віці вихователь використовує іграшки-забави для організації дозвілля, для самостійних ігор дають звукові іграшки (органчик).

В середній групі – механічні та електрифіковані для самостійних ігор – забавних каченят, курчат ...

В старшій групі – показує дію електрифіковані, залізничні дороги. Всі інші види іграшок дають у вільне користування.

Іграшка-забава заснована на принципі несподіваності. Вона призначена для забави, розваги, її не можна застосовувати в будь-якій грі. До цих іграшок належить багато народних іграшок.